

Vikingtid og middelalder i Øst-England. IOMs tur 2-3/7

Lørdag 2/7

Lincoln

Søndag 3.juli

Durham

Hadrians mur

Mandag 4. juli

York

Tirsdag 5. juli.

Richmond

Ripon

Fountains abbey

Onsdag 6. juli.

Rievaulz abbey

Pickering

Goathland

Whitby

Stamford bridge

Reiseinformasjon

Årets sommertur finner sted fra lørdag 2. til torsdag 7. juli. Vi drar med fly fra Gardermoen til London Heathrow. Derfra reiser vi med buss til Lincoln og derfra til York. Vi overnatter på Holiday inn hotell i York alle fem netter. Vi leier buss som står til vår disposisjon alle dagene.

Det er mye å se i området, langt mer enn det vi klarer. Det som er uthevet med fet skrift er det som står oppført i programmet fra England tours. Andre reisemål kan vi bare i mindre grad få tid til. Kjøretiden blir lett for lang. Men det er mulig å se mer, derfor er det med en rekke tilleggssteder å besøke.

Stjerner angir prioriteringer på turen.

Lørdag 2/7 Busstur fra Heatrow

Mulige reisemål syd for Lincoln:

-*Algakirk*. Landsby med kirke, st.Peter & Paul, 5 miles syd for Boston ved A16.

Tidlig gotiske hvelv, glassmalerier. Rikdom grunnlagt på fargeribransjen, woad og chicory.

-*Heckington*, St.Andrews senmiddelalderkirke. Ved A17 vest for Boston

-Boston, i ma. Englands havneby nr. 2. St. Botolf fra 1300-tallet. Guildhall. Ved A16

-*Tattershall castle* . Ma. teglbygd borg sø for Lincoln ved A 153.

-*Kirkstead*. Klosterkirke, sø for Licoln, v for Woodhall spa. Ved B1191.

St.Leonard, 1200-tallskirke over 1100-tallsruiner av cistercienserklosteret.

(Ingen av ovenstående besøkt)

-Lincoln kl.13.00** Omvisning i Katedralen. Eldste deler fra 1092, mesteparten er fra etter 1185. Borgen, fra 1100-tall til 1800-tall. Flere ma. bygninger i upp hill Lincoln. Nord for Lincoln

Lincoln Cathedral

* Bispesetet ble flyttet til Lincoln.

* Katedralen ble bygget fra 1072 til 1092. Materialet er kalkstein. Den ble reist i sydøstre hjørne av øvrebyen, den romerske befestningen.

* Den gotiske katedralen ble påbegynt i 1192 etter et jordskjelv i 1185.

* Sentraltårnet styrtet og koret ble utvidet. Det stod ferdig i 1280

* Sentraltårnet ble reist mellom 1307 og 1311, med spir. Vesttårnene ble forhøyet sent på 1300-tallet

Lincoln castle

* Den eldste borgen ble bygget på 1070-tallet av Vilhelm som et forsvarstårn (keep, motte, 'onjon) på stedet for det romerske fortet Lindum.

* På 1100-tallet ble det bygget en lang forsvarsmur, flankert av to tårn og med to porttårn, samt med et stort, rundt tårn, kalt "Cobb Hall".

* Østre port er flankert av to runde tårn fra 1200-tallet og beskyttet av en barbican.

* På et av tårnene står et firkantet observasjonstårn fra 1300-tallet.

* Den vestre inngangsporten og barbican ble stengt på 1300-tallet og først åpnet igjen i 1993.

-Gainsborough. (Ikke besøkt) Hallbygning i bindingsverk fra 1460-tallet, kalt Gainsborough old hall. NV for Lincoln, ved A156

Søndag 3.juli. Nordover til Northumbria. Busstur

-**Jarrow*, (ikke besøkt) 8 km øst for Newcastle sentrum. Ved A194. Her stod en av Englands eldste kirker, bygget i 681 og viet til St.Paulus. De nåværende kirkeveggene og klosterruinene er fra sent 1000-tall. Munken Beda (673-735), kjent for sine historiske verker, bl. a. om den engelske kirken og det engelske folk og om st.Cuthbert på Lindisfarne levde her. Bede's World er et nytt opplevelsessenter som med utgangspunkt i Beda presenterer et multimedieprogram om det angelsaksiske Northumbria og England. Her er også en angelsaksisk bondegård.

-Durham .**

Munkene fra Lindisfarne rømte pga. frykt for vikingene og tok med seg liket av st.Cuthbert. Han ble endelig gravlagt i 995 i Durham og det ble reist en trekirke over ham. Den nåværende katedralen i stein ble bygget fra 1093 til 1133 og er Englands mest kjente og best bevarte romansk-normanniske katedral.

Durham cathedral

* Liket av st.Cuthbert ble endelig gravlagt i 995 i Durham og det ble reist en trekirke over ham.

* Den nåværende katedralen i stein ble bygget fra 1093 til 1133 som en del av et benediktinerkloster. Den er Englands mest kjente og best bevarte romansk-normanniske katedral.

* Et rytt helgenskrin ble laget for levningene av St.Cuthbert. Da det gamle skrinet ble åpnet var liket fortsatt like godt bevart. Helgenskrinet ble plassert bak

høyalteret i 1104.

* Deler av kirken er blitt påbygget og endret senere i middelalderen med deler som er i gotisk stil.

* Katedralen ble påbegynt i 1093 og ble ferdig 1133. En drivende kraft i byggingen var biskop Rnulf Flambard.

* Ribbehvelvene er de eldste bevarte romanske. Frem til 1104 ble koret og absiden overhvelvet, senere resten av kirken.

* Galilee-kapellet i vestenden av kirken ble bygget i 1173-1189. Det var et kapell for kvinner som ikke fikk komme inn i selv kirken.

* Det store sentraltårnet ble bygget i 1230-årene og Ni alter-kapellet ble ferdig i 1242.

* I 1438 ble korsgangen bygget i syd.

-*Hadrian's wall. Housestead fort. Nord for A69

Hadrians mur ble konstruert i løpet av seks år etter ordre fra keiser Hadrian som kom til Britannia i 122AD. Den hadde som formål å skille romerne fra barbarene i nord, Romerrikets yttergrense mot nordvest. Den lyktes med det i over 250 år.

I dag er det på den 117 km lange strekningen fra Walisend til Bowness en rekke befestinger, templer og forsvarstårn. Muren ble påbegynt i øst med en ca.5 meter høy steinmur, kanskje med en løpegang. Denne muren ble bygget så langt vest som til elven Irthing nær Gilsland. Lengre vest ble muren først bygget i torv, det vanlige hjemlige byggematerialet, før også denne delen noe senere ble bygget i stein.

* Murens konstruksjon var gjennomtenkt, teknisk og militært. For hver romersk mil var det en

milbefestning som var bemannet med minst åtte soldater. Mellom disse befestningene var det

to vaktårn med lik avstand. På denne måten kunne det holdes øye med godstransport og med

mennesker og dyr som ville krysset grensen. Grensepasseringen skjedde ved store befestninger en rekke steder langs muren. Disse og andre befestninger syd for muren huset

hjelpesoldater som var i romernes tjeneste. Mange av disse kom fra området for dagens Belgia

og Tyskland og fra Balkan. Rundt disse befestningene grodde det ofte opp sivile bosetninger.

* Nord for muren var det en dyp vollgrav. Syd for den var det to jordvoller med en vollgrav

mellom. Denne konstruksjonen skulle hindre ukontrollert adgang utenom befestningene.

* Vest for Bowness var det en kjede av befestninger og tårn nedover langs kysten av Cumbria. På begynnelsen av 400-tallet begynte Romerrike å gå i oppløsning. Keiser Honorius bestemte i år 406 at den romerske hæren skulle bli trukket tilbake for å hjelpe til i forsvaret av Limes ved Rhinen. I 408 fikk guvernørene beskjed om at de selv var ansvarlige for forsvaret av sine byer. Britannia ble skilt fra resten av Romerriket og mangelfullt vedlikehold gjorde at forsvarsverkene forfalt. Soldatene

fikk ikke regelmessig sold, organiseringen ble dårligere og forsvaret raknet. Bosetningsmønsteret endret seg, transport ble vanskeligere og handel ble mer risikabel. Stein fra Hadrians mur ble brukt til lokale bygninger, steingjerder og til og med til kirker. Først i vår tid ble det interesse for muren som en arkeologisk historisk levning og monument og som en severdighet. Den Hadrians mur som vi kan se i dag er de siste levninger av en viktig og svært verdifull konstruksjon som er nærmere 2000 år gammel. Den er et verdenskulturarvsted.

* *Raby castle* (ikke besøkt) ved Staindrop ved A688, sv for Durham. En borg fra 1300-tallet med interiør stort sett fra 17- og 1800-tallet.

Mandag 4. juli . York. Byvandring. Museumsbesøk.

-*** **York**. York minster, Storbritannias største gotiske katedral. Bymuren. Yorvik vikingsenter. Besøksenter vikingtid. Yorkshire museum og St.Mary's abbey, ruiner. En rekke bygninger fra middelalderen inne i byen. Clifford's tower og evt. Castle museum.

York het Jorvik i vikingtiden

- * Eboracum var romersk befestning fra 71 e.Kr. og hovedstad for nordre territorier.
- * Fortsatte som administrativt sentrum i angelsaksisk tid. Erkebispesete i 863.
- * Vikingene erobret området i 867 og omstrukturerte byen.
- * Jorvik ble den viktigste byen i Danelagen. Erik Blodøks, sønn av Harald Hårfagre hersket her som jarl av Northumbria.
- * Levninger av bygninger, gater, gjenstander og annet er funnet ved arkeologiske utgravninger.

* Mange av gatenavnene går tilbake til vikingtiden

York minster

- * Trekirken fra 627 ble erstattet av en steinkirke. Denne ble revet av vikingene
- * Katedralen ble påbegynt ca.1080 av Thomas av Bayeux. Deler i krypten.
- * Utvidelser på 1100-tallet. Glassmaleri fra 1155
- * Gotisk katedral med tansepter i syd (ca.1200) og nord (1260)
- * Nytt gotisk kor påbegynt i 1300
- * Nytt skip ferdig i 1338 (decorated). Bl.a. vestvinduet med glassmaleri
- * Nytt kor i 1480 (perpendicular). Glassmaleri i østvinduet.
- * Vesttårnene reist i 1472
- * Sentraltårnet gjenoppbygget i 1480
- * Rosevinduet fra 1500-t.

Tirsdag 5. juli. Yorks omgivelser, området nord for York. Busstur

* ***Richmond**. Fin by med stor ma. festning, oppr. fra 1071 med stor keep.

Scolland's hall, den eldste normanniske hallen i landet. Ma. bebyggelse rundt borgen og markedsplassen. Syd for Durham, nord for Ripon, like vest for A 1.

-**Ripon**. Markedsby med katedral, mest fra 1150-70-tallet og fint firkantet torg.

-***Fountains abbey** ved Ripon. Ruiner av cistercienserkloster fra 1133.

Moderkloster til Lyse kloster ved Bergen og til Kirkstead, moderklosteret til Hovedøya. Mesteparten av bygningene er fra 1100-tallet, tårnet er yngre.

- * Grunnlagt 1133 av dissidentermunker fra benediktinerklosteret i York
- * Godkjent i 1135 som cistercienserkloster under Rievaulx
- * Moderkloster til Kirkstead og til Lyse kloster
- * Klosterbygningene ble reist i stein på 11- og 1200-tallet
- * Kirkens tårn er fra tidlig 1500-tall
- * Etter reformasjonen forfalt bygningene og stein ble bl.a. brukt til bygging av Fountains Hall på 1600-t

Onsdag 6. juli.

-*Rievaulx abbey er et cistercienserkloster grunnlagt i 1132. Det er bevart som romantiske ruiner. NO for Ripon ved B 1257.

- * Cistercienserne var en reformert munkeorden. grunnlagt av Bernhard av Clairveaux. Moderklosteret var Citeaux i Frankrike
- * Rievaulx ble grunnlagt i 1132 med munkene fra Citeaux
- * Rievaulx ble moderkloster for engelske cistercienserklostre
- * Det var på det meste 140 munkene og opp til 500 legbrødre

-Pickering

-Goathland

-*Whitby ved kysten har vært en viktig fiskerby. Her lå et kloster bygget alt på 600-tallet. De klosterruinene som kan sees i dag er fra 12- 1400-tallet. Klosteret ligger under St.Marys fra 1110 og senere. Disse kirkebyggene kneiser over en intim liten by med steinbrolagte gater. Jet er en lokal spesialitet. I middelalder-Oslo er funnel. perler av jet soii; kan :komme fra Whitby. -*Beverley (like nord for Hull). Gotisk katedral. Vestfront fra 1420, restaurert på 1700-tallet. Spennende interiør. St. Mary's ved torvet. En rekke 17-1800-tallshus, steinbrolagte gater etc.

-Stamford bridge

Torsdag 7. juli Buss til Heathrow

Interesseforeningens tur til nordøst-England 2-7/7 2005

Input fra Petter Molaug Historikk

Periodeinndeling

- * Piktene, skotter
- * Briter (keltene) fra ca.600 f.Kr.
- * Romersk 55 e.Kr. til 400-tallet e.Kr.
- * Angelsaksisk (Saxon) 4(X)-tallet ? 1066. Dansk og norsk herredømme over deler
- * Normannisk 1066 ? 1100-tall (Norman). Romansk
- * Høy middelalder. 1100-1300-tall. Gotisk
- * Senmiddelalder. 1300-1500-tall
- * Tudor, reformasjonen
- * Nyere tid (Post-medieval)

Romertid

- * Piktene, skotter

* Briter (keltiske innvandrere) fra ca.600 f.Kr.

* Romersk erobring 55 e.Kr. ? 80 e.Kr.

I nord til elven Tyne

* Hadrians mur reist fra 122 e.Kr.

* Militære befestninger, byer, villaer

* Germanske erobringer fra slutten av 300-tallet

* Britannia var i romertiden inndelt i kantoner med kantonhovedsteder

* Legionene hadde bestninger

* Noen befestninger utviklet seg til byer

* Eboracum var et romersk fort som utviklet seg til en by. Andre var Lindum og Londonium

Hadrians mur

Angelsaksere og briter

? Germanske folkegrupper angrep Britannia fra 200-tallet

* Angelsaksisk erobring på 4-500-tallet. Sakserne kom fra Sachsen i Tyskland, anglerne trolig fra kyststrøkene fra Friesland til Danmark

* De romaniserte britene dro seg til å begynne med tilbake til mindre høyder hvor de bedre kunne forsvare seg. Bl.a. er det en rekke eksempler på at de på slutten av 400-tallet har brukt gamle bygdeborger (hillforts). Etter hvert måtte de imidlertid trekke seg lengre tilbake. De ble fordrevet til mer avsidesliggende strøk som Wales og Cornwall. Der er det bevart lommer av keltisk kultur og språk

* De germanske innvandrerne bosatte seg for det mest i syd, øst og nordøst-England og påvirket

der kraftig både materiell kultur og språk. Området ble etter hvert inndelt i kongedømmer

* De viktigste kongedømmene var Northumbria i nord, Mercia og East Anglia i midten og

* Wessex i sydvest.

Angelsaksiske kirker og klostre. Tidlig kristendom i nordøst-England

* Lindisfarne. Kloster 635

* Withby. Kloster på 600-tallet

* Ripon. Kirke

* Escom, county Durham (ca.690)

* Jarrow, ved Newcastle, klosteret der Bede levde (ca.675)

* Hexham, Northumbria. Krypt med basilikal utforming (674)

* Brixworth. Northamptonshire. Over 30m lang kirke. Gjenbruk av romersk tegl. (680 eller senere)

* St.Cuthbert (ca.635-687) var prior, senere biskop på benediktinerklosteret på Lindisfarne. Han drev misjons-virksomhet.

* Munken Bede (673-735) levde i klosteret i Jarrow, 8 km øst for Newcastle. St.Paulskirken her ble bygget i 681.

* Munkene fra Lindisfarne rømte i 875 pga. vikingene og tok med seg liket av st.Cuthbert, slik

de hadde lovet ham før han døde. Han var da like godt bevart som da han ble begravet.

* De holdt til i over 100 år i Chester-le-Street. Noen år var de i Ripon vest-nordvest for York.

Her var det bygget en kirke i 672. Krypten bevart under sentraltårnet er fra denne kirken.

* Cuthbert ble endelig gravlagt i 995 i Durham og det ble reist en trekirke over ham.

Vikingene

* Plyndringstokter fra 793. Lindisfarne kloster plyndret

* Erobring av land i Northumbria og Mercia fra 860

* Jorvik (Eboracum) erobret av Erik Blodøks 867

* Danelagen omfattet Yorkshire, Lincolnshire, Nottinghamshire og deler av East Anglia

* Danelagen omfattet Yorkshire, Lincolnshire, Nottinghamshire og deler av East Anglia

* Jorvik var den sentrale byen. Andre viktige byer var Lincoln, Nottingham, Derby, Stamford,

Leicester, Huntingdon, Bedford, Cambridge og Norwich

* Bønder fra dansk og norsk område bosatte seg der. Minner etter dem er stedsnavnene, særlig de på ?by og på ?thorpe (-torp)

* Kamper mellom kongeriket Wessex med Alfred den store og vikingene. Avtale mellom Alfred og Gunthrum 880

Slutten på vikingtiden

* Angelsakserne ekspanderte nordøstover. Wessex erobret Mercia og East Anglia og stod mot konge-dømmet York med vikingdominans på begynnelsen av 900-tallet.

*

* Danelagen med mest dansker hadde kontakt med Man og nordvestkysten og med Irland hvor det var flest nordmenn.

* 927 erobret angelsakserne Northumbria (kongedømmet York). Erik Blodøks ble jaget bort i 954.

* Omfattende vikingtog fra 980, danegeld.

* Dansk erobring i 1013. Knut den stores rike.

* Stamford bridge. Hastings 1066

* Harald Hardråde faller ved Stamford Bridge

* Wilhelm Erobreren vinner over Ethelred i slaget ved Hastings

* Slutten på skandinaviske politiske ambisjoner i England (fortsatt norrønt i nord)

* Begynnelsen på normannertiden